

Slovenski dom

Postnina plačana v gotovini

Cena Din. 1.-

Štev. 261.

V Ljubljani, četrtek 17. novembra 1938.

Leto III

Obisk romunskega vladarja v Londonu in njegove posledice:

Anglija ne bo dala Romuniji posojila

Grški in norveški kralj v Londonu

London, 17. nov. m. Londonski župan je včeraj priredil slavnostni sprejem in kosilo na čast romunskemu kralju Karolu. Pri sprejemu so kralju izročili posebno slavnostno spomenico, pisano na pergamentu in spravljen v zlatem ovitku. Kralj Karol je imel v zahvalo nagovor, v katerem je poudaril zgodovinske zveze, ki družijo angleški in romunski narod. Poudaril je pomen Romunije, ki leži v najvažnejšem ustju Evrope, kjer se zliva v morje najpomembnejša evropska reka Donava. Po romunskem ozemlju so neprestano hrepeli razni sosede, toda Romunija se je neopnehomahorila za samostojnost in državno neodtujljivost. Gospodarsko blagostanje Romunije pa se ne more zadostno razvijati, če ga ne bo oživljala angleška volja po ohranitvi miru na evropskem jugovzhodu. Mir je mogoče ohraniti samo s pravičnim in primernim razvojem gospodarskega izmenjavanja. Kralj je poudaril, da polaga na gospodarske zveze tako izredno važnost zaradi tega, ker je prepričan, da so trgovci najkoristnejši in najuspešnejši poslaniki v državah, s katerimi poslujejo.

Včeraj popoldne je romunski kralj sprejel predsednika vlade Chamberlaina in zunanega mi-

nistra lorda Halifaxa ter se z njima razgovarjal o bodočih političnih in gospodarskih zvezah med Anglijo in Romunijo. Kosila so se udeležili še lord Runciman, lord Halifax in ostali člani vlade, nato Gort, načelnik imperialnega generalštaba, letalski maršal, prvi lord admiralitete in drugi visoki funkcionarji.

V sprejemu kralja Karla je bila vrsta romunskih gospodarskih strokovnjakov, ki z angleškimi gospodarskimi gospodarskimi in finančnimi krogi razpravljajo o vprašanju tesnejših gospodarskih stikov med Anglijo in Romunijo.

Iz finančnih krogov v Londonu poročajo, da Anglija ne bo dala Romuniji velikega posojila, kakor so prvotno mislili in sicer zaradi tega ne, ker je položaj v Srednji Evropi še premalo zanesljiv. Pač pa s kreditnimi olajšavami pospeševata trgovino med obema državama.

Anglija bi bila posojilo pripravljena dati, če bi se Romunija odpovedala trgovskemu sporazumu z Nemčijo, po katerem se je obvezala da bo Nemčiji deset let prodajala večino

svojega petroleja, tobaka in žita. Romunija pa tega ne more.

Kralj Karol je odločeval londonskega župana z redom romunske krone.

Romunski kralj je včeraj popoldne sprejel v Buckinghamski palači tuje poslanike, ki so akreditirani pri angleškem kralju. Sprejemu je prisostvoval tudi prestolonaslednik Mihael.

Uradni obisk romunskega kralja Karla na angleškem dvoru bo jutri končan. Kralj Karol bo odpotoval jutri iz Londona v Bruselj, kjer bo ostal nekaj dni kot zasebni gost belgijskega kralja. Romunski kralj se bo na povratku iz Londona v Bukarešto ustavil ne samo v Bruslju, ampak tudi v Parizu, kjer bo imel sestanek s predsednikom francoske republike Lebrunom.

London, 17. novembra. AA. Reuter: Grški kralj Jurij II. je bil povabljen v Buckinghamsko palačo, kjer se je nekaj časa razgovarjal s kraljem Karolom romunskim.

Norveški kralj Haakon je prispel včeraj ob 23.20 v Dower. Na železniško postajo Viktorija v London je prispel ob 15.30.

Vesti 17. novembra

Japonska vlada je zavrnila zahtevo angleške, francoske in ameriške vlade, da bi bila spet dovoljena svobodna plovnost po reki Jangce. Zavrnila je izzvala veliko ogorčenje, ker vidijo v njej japonski poskus, da bi bila onemogočena mednarodna trgovina s kitajskimi mesti ob reki.

Pri pogrebu pokojnega Kemala Atatürka bodo Sovjetsko Rusijo zastopali pomočnik zunanega ministra Potemkin ter podadmiral Jumačev.

Judovski avtomobilski klub v Nemčiji je bil včeraj oblastno razpuščen.

Zveza holandskih izobražencev posreduje pri vladi, da bi odprla mejo za judovske begunce iz Nemčije.

Mussolini je sprejel nemškega filmskega režiserja Luisa Trenkerja in se z njim razgovarjal o tem, kako bi bilo mogoče dvigniti italijansko filmsko proizvodnjo.

Litva hoče postati v vseh evropskih sporih nevtralna in hoče živeti s svojimi sosedi v miru, je izjavil pomočnik zunanega ministra nemškemu časnikarjem.

V Rimu se je končal tečaj za ljudskošolske učitelje, ki so se pri tej priliki natančno seznanili z vladnim načrtom o razlagi plemenskega vprašanja in plemenskih načel v italijanskih ljudskih šolah.

Južnoazijska gospodarska konferenca se bo začela 22. novembra v Tokiu. Na njej bodo sodelovali zastopniki Japonske, Mandžurije ter onih kitajskih pokrajin, ki so pod japonsko oblastjo.

Nova turška vlada je včeraj dobila soglasno zaupnico na seji poslanske zbornice. Predsednik vlade je izjavil, da bo Turčija ostala zvesta isti zunanji in notranji politiki, ki jo je začel Kemal Atatürk.

Holandija ne more dovoliti nemškim Judom, da bi se neomejeno naseljevali na njenem ozemlju, ker se Judov danes vse države branijo in ker ga ni naroda v Evropi, ki bi ne bil razpoložen proti Judom.

Francija se bo branila sleherne okrnitve svojih kolonij in bo z vsemi sredstvi ohranila svojo posest, ki jo je imela konec svetovne vojne. Tako je izjavil včeraj predsednik vlade Daladier na vprašanje poslanca Taittingerja, ki predseduje skupščinskemu odboru za kolonije.

Olomuški nadškof in škof Kraljevega Grada sta včeraj dospela v Rim.

Norveška kraljica je bila včeraj operirana v Londonu.

Prvi del novega italijanskega državnega zakonika bo izšel v začetku decembra. Vsebuje novo italijansko rodbinsko pravo.

Nova madžarska vlada je včeraj prisegla. Pravijo, da bo njena politika bolj desničarska, kakor je bila do zdaj.

Londonski judovski odbor pripravlja spomenico, v kateri bo od vlade zahteval, naj dovoli nemškim Judom neomejeno priseljevanje v Anglijo. Za spomenico upajo nabrati milijon podpisov.

Prestolnica Turčije se bo odselej imenovala Atatürk, tako je sklenil sinoči mestni svet v Ankari v znamenje hvalečnosti do pokojnega predsednika Kemala.

Na včerajšnji seji angleške vlade so se razgovarjali o obisku ministrskega predsednika in zunanega ministra v Parizu.

Italija namerava zahtevati od Francije, naj ji prepusti železnico iz Addis Abebe do pristanišča Džibutija in tudi pristanišče samo. Sele potem bi Italija bila pripravljena skleniti s Francijo podoban sporazum, kakor ga je z Anglijo.

Ameriški poslanik v Berlinu je pri nemški vladi uradno protestiral zaradi nasilij nad Judi, ki so nemški državljani in sporočili, da zahteva ameriška vlada odškodnino za te svoje državljane.

O jugoslovanskih volitvah piše uradno glasilo italijanskega zunanega ministrstva in pravi, da dr. Stojadinovič zaradi svojega uspešnega dela lahko mirno pričakuje 11. decembra.

Predsednik francoske vlade Daladier je včeraj govoril na seji radikalne stranke in dejal, da se je mednarodni položaj zadnje čase zelo izboljšal. Stranka je predsedniku izrekla zaupanje.

Belgijski kralj Leopold II. bo v kratkem uradno obiskal Holandijo. Nekateri evropski listi poročajo, da se bodo pri tem obisku razgovarjali o morebitni združitvi Holandije z Belgijo ali pa vsaj o čim tesnejši vojaški, politični in gospodarski zvezi zaradi lažje obrambe obeh teh dveh malih držav.

Slovitega jugoslovanskega opolnomočenega ministra dr. Bodija, znanega po tihotapljenju preprog, s čimer je oškodoval državo za težke milijone, so zaprli v Chambrayu v Franciji. Preiskovalno sodišče ga je po nekaj dneh izpustilo na začasno svobodo, dokler se ne bodo odločili ali ga izroče naši policiji ali ne.

Bivši predsednik ČSR dr. Beneš bo v Parizu izdal svoje glasilo, s katerim namerava v tujini napadati novo češkoslovaško državo in njeno vladu. Urednik tega glasila bo bivši glavni urednik »Lidovih Novin« Ripka, znan po svojih strupenih člankih proti naši državi in sedanjji vladi.

Izstopanje iz katoliške Cerkve je po zadnji uredbi Hitlerjevega namestnika za Avstrijo spet mogoče brez slehernih ovir, ni pa dovoljeno brez slehernih formalnosti prestopiti iz katere druge vere v katoliško.

Vrhovni poveljnik kitajske vojske maršal Čankajšek je imel te dni daljši razgovor z angleškim poslanikom pri kitajski vladi. Razgovarjala sta se najbrž o morebitnem angleškem posredovanju za sklenitev miru na Kitajskem.

Postno cenzuro nad pismi, brzojavami in pošiljatkami je včeraj odpravila češkoslovaška vlada.

Balkanska tujskoprometna konferenca se je začela včeraj v Atenah.

Pogodbe med Portugalsko in Anglijo, s katerimi jamči Anglija za portugalsko posest v Afriki, še vedno veljajo, če naj verjamemo angleškimi izjavam na glasove, ki trdijo, da bosta Anglija in Francija vzeli nekaj portugalskih kolonij in jih dali Nemčiji.

Skupina dr. Puca v Ljubljani se je odločila za abstinenco pri volitvah!

Ljubljana, 17. novembra.

Iz poučenega vira smo bili obveščeni, da so se pogajanja med Kramerjevim krilom JNS in med skupino bivšega ljubljanskega župana dr. D. Puca ter dr. Koruna glede skupnega nastopa na listi dr. Mačka v Ljubljani razbila. Skupina dr. Puca je zaradi tega sklenila, da razglasi za volitve 11. decembra abstinenco in da pozove svoje somišljenike v Ljubljani, naj se volitev ne udeležijo. Pogajanja med obema skupinama so se razbila zaradi nepopustljivosti Kramerjeveev.

Diktator Pera spet v toči jajc

Belgrad, 17. novembra. m. Današnje »Vreme« prinaša daljše poročilo iz Negotina o velikem neuspehu, ki ga je v teh krajih doživel šef JNS Peter Živković. Po teh poročilih so kmetije iz vasi Mokranje pričakovali Pera Živkovića, ki se je pripeljal tja z dvema avtomobiloma, s krampi in motikami ter ustavili njegov avtomobil. Živkovića in njegovo spremstvo so takoj obsuli z gnili jajci — kakor leta 1937 ob izletu JNS v Ljubljano — spremljevalce pa se pretepli. Živković je pobegnil v bližnjo hišo, od koder so ga rešili šele orožniki, ki so kmalu prišli tja ter naredili red. Razjarjena množica ljudstva je pa med tem prevrnila Živkovičev avtomobil in obcestni jarek. To poročila o pravem razpoloženju med srbskimi volivci v rojstnem kraju Pera Živkovića je bistveno drugačno, kakor pa piše o shodih v Negotinu okrožnica slovenske JNS št. 105 z dne 6. novembra 1938. Iz drugih krajev prihajajo poročila o novih izstopih iz JNS zaradi političnega sodelovanja te stranke z dr. Mačkom. Tako je med drugim v Banjaluki izstopil iz JNS bivši poslanec Milan Grubanovič ter vstopil v JZ.

Pred političnimi in gospodarskimi pogajanjimi med Nemčijo in ČSR

Praga, 17. novembra. AA. Havas: Zvedelo se je, da bo zunanji minister Chvalkovski med svojim obiskom v Berlinu z nemškimi državljani proučeval vprašanje jamstev za nove češke meje. Chvalkovsky bo z v. Ribbentropom proučil mednarodni položaj. Ker bo navzoč tudi general Husarek, bodo govorili tudi o tehničnih vprašanjih, predvsem pa o veliki avtomobilski cesti od Dresdenu do Husta, in o kanalu med Donavo in Odro.

Češkoslovaška vlada je odredila splošni popis beguncev, ki nimajo pravice do češkoslovaškega državljanstva. Oblasti bodo poleg tega začele z revizijo pravice do državljanstva, ki so si ga gotove osebe pridobile 1918 leta. Ta revizija bo prizadela posebno

Trgovska pogodba med Anglijo in Ameriko

najvažnejši letošnji gospodarski dogodek, bo podpisana noč

Washington, 17. nov. o. Težko pričakovano trgovsko pogodbo med Združenimi državami in med Anglijo in Kanado bodo podpisali noč ob 22 v Beli hiši. Za Ameriko bo pogodbo podpisal zunanji minister Cordell Hull, za Anglijo poslanik Lindsay, za Kanado pa predsednik vlade Mackenzie King. Trgovska pogodba začneja dobo tesnega gospodarskega in političnega sodelovanja med Združenimi državami in med Anglijo. Celotno besedilo pogodbe bo objavljeno jutri zjutraj in vse-

buje poleg splošnih načelnih določil na stotine tarifnih postavk. Besedilo pogodbe bo priložena izjava angleške vlade, da je Anglija pripravljena pogajati se z Združenimi državami o nadaljnjem znižanju taks za ameriško izvozno blago, ko bo Amerika preklicala omejitve za uvoz angleškega blaga v Ameriko. Nova trgovska pogodba, ki je najvažnejši svetovni gospodarski dogodek letos, bo veljala tudi za Irsko, za vse angleške kolonije in dominione.

Francosko gospodarsko odposlanstvo je odpotovalo v Bukarešto:

Tudi Francija obrača pozornost na Balkan

Pariz, 17. novembra. o. Za Anglijo je začela obračati balkanskim državam in njihovim tržiščem svojo pozornost tudi Francija, ki ima glede tega pripravljene velike gospodarske in politične načrte.

Predsinotajm je odpotoval iz Pariza ravnatelj oddelka za trgovinska pogajanja in pogodbe Alphonse de la Cour, ki bo med drugim obiskal Bukarešto, Solijo in Belgradu. Veliki preobrat, ki so v zadnjih mesecih zadeli Srednjo Evropo, ustvarjajo potrebo, da se trgovinski odnosi Francije z njenimi tržišči v tem delu Evrope preuredijo. Francija je nevezljivo veliko denarja vložila v teh krajih, ki jih je treba sedaj zavarovati in ohraniti. Kar se tiče trgovine, mora Francija obdržati svoj položaj, vendar pa ne gre tu za kako konkurenco, ali za kake druge namene, ker so te države srednje Evrope poljedelske. Pogajanja bodo naletela na številne težave, posebno glede plačevanja. Odnos franka do valut teh držav Franciji onemogoča, da bi kupovala veliko na teh tržiščih. Klirinški sistemi, so pripeljali do ogromnih zaostankov v plačevanju. Francosko gospodarsko odposlanstvo bo imelo nalogo, da najprej zagotovi pravilno poslovanje plačilnih sporazumov in da omogoči izboljšanje izmenjave blaga. V tem smislu bodo sklenjeni novi sporazumi z Romunijo in Bolgarijo. V Ju-

goslaviji pa bo odposlanstvo pripravilo pogoje za novo jugoslovansko-francosko konferenco v Parizu, na kateri se bosta pogajali obe vladi. To je določil že zadnji sporazum med Jugoslavijo in Francijo.

Moški suknič zamenjal za ženski plašč

Kranj, 16. novembra.

Ko je hotela v nedeljo zvečer gospa N. N. iz Bučarjeve slaščičarne oditi domov na Klanc pri Kranju, je zapazila, da njenega novega zimskega plašča ni več, namesto njega pa je visel na kljuki moški suknič. Žet g. Bučarjeve, g. Pavečič ji je svetoval, naj gre na železniško postajo, kjer se bo tam za tatom gotovo pokazala kakšna sled.

Gospa je takoj odšla z g. Pavečičem na kranjsko železniško postajo ter pazljivo ogledovala popotnike. Nenadoma je pograbila mladega, morda 26 let starega fanta in zakričala nad njim, da ima njen plašč. Ujeti ptiček se je prijazno brez zadrege nasmejal in dejal, da je bil pravkar v Bučarjevi slaščičarni, kjer mu je nekdo ukradel suknič, zato si je vzel za prvo silo kar ta ženski plašč. Pavečič ga je zavrnil, da ima suknič še vedno v slaščičarni. Prijel ga je in odvedel v Kranj. Fant je med potjo izročil plašč, potem pa je hotel odnesti svoj suknič iz slaščičarne. Tu so ga gostje prišli in Pavečič ga je odpeljal na orožniško postajo, kjer so mu orožniki temeljito izprašali vest. Baje tudi suknič, ki ga je bil pustil v slaščičarni, da bi ga zamenjal za ženskega, ni bil njegov, temveč ga je ukradel nekje v Ljubljani.

Belgijska vlada je poostila obmejno nadzorstvo, da bi preprečila beg nemških Judov čez svojo mejo.

Angleško-ameriška trgovska pogodba bo začela veljati 1. januarja in je sklenjena za tri leta.

Mussolinijev sin Vittorio bo v kratkem dopel v London, baje po zasebnih opravilih.

Zveza francoskih bivših bojnikov je na seji sprejela sklep, da ne more odobravati vladnih ukrepov, s katerimi bodo znižali pokojnine invalidom in podaljšali dobo, pa kateri imajo bivši bojevniki pravico do pokojnine.

O nedeljskem govoru dr. Stojadinoviča, v katerem je poudaril nespremenljivost in nedotakljivost naših meja, pohvalno piše francoski tisk v obširnih člankih.

Posmrtno ostanke pokojnega turškega predsednika Kemala Atatürka so včeraj položili na mrtvaški oder v palači Dolma Bagçe v Carigradu. Ljudstvo je začelo v ogromnih množicah prihajati kropiti.

300.000 ljudi je gledalo pogreb pokojnega nemškega diplomata von Ratha v Düsseldorfu.

Japonsko-nemški kulturni sporazum je včeraj sprejel državni svet v Tokiu.

Predsednik finske vlade Holsti je odstopil in se bo umaknil iz političnega življenja.

Holandski knez Bernhard je včeraj z avtomobilom odpotoval v Poznanj na Poljsko.

Zahtevajte povsod naš list!

Nova doba v razmerju med Anglijo in Italijo

je nastopila po včerajšnjem angleškem priznanu u italijanskega cesarstva

Rim, 17. novembra. o. Anglija je včeraj uradno priznala italijansko cesarstvo, s čimer je nastopila nova doba v odnosih med Anglijo in Italijo, ki bo ogromnega pomena za bodoči evropski politični razvoj.

O obisku angleškega veleposlanika v Rimu pri italijanskem zunanjem ministru Ciano je bilo izdano sledeče uradno poročilo: Zunanji minister prof. Ciano je sprejel angleškega veleposlanika lorda Pertha, ki mu je pri tej priliki uradno sporočil, da je angleška vlada izdala sklep, s katerim priznava italijansko suvereniteto nad Abesinijo, in da bo zaradi tega angleški veleposlanik v Rimu ponovno akreditiran pri kralju Italije in cesarju Abesinije. Grof Ciano je sprejel to sporočilo na znanje in zaprosil lorda Pertha naj obvesti angleško vladu, da italijanska vlada zelo visoko ceni to dejanje.

Stefani: Italijansko-angleški sporazum, ki je včeraj stopil v veljavo in katerega tekst je bil objavljen 16. aprila letos, vsebuje zapisnik in osem prilog. Pogodbenici sta se zavezali s pogodbo, da bosta vzpostavili miroljubne odnose in sodelovanje pri delu za mir in splošno varnost. Osem prilog se nanaša na sporazum od 2. januarja 1937. S tem sta se obe državi obvezali, da bosta ohranili

nekdanje stanje na Sredozemskem morju, da bosta izmenjavali vojaška obvestila, spoštovali politično neodvisnost in nedotakljivost Arabije in Jemena; da bosta ohranili ravnotežje obstojank in pravice na otokih in v Rdečem morju; da bosta pobijali propagando, ki je škodljiva za interese obeh držav; sporazumeli sta se glede vojaških obveznosti domačinov v italijanski Vzhodni Afriki; glede pravice svobodne plovnosti skozi Sueziški prekop, glede jezera Tsane in končno glede svobodne veroizpovedi in ravnanja z angleškimi misijonarji v Vzh. Afriki.

Diplomatski urednik agencije Stefani piše: Sporazum med Italijo in Anglijo se je začel izvajati. Anglija je priznala italijansko cesarstvo. Doba burnih dogodkov je zaključena. Poslej slone odnosi med Veliko Britanijo in Italijo na enakopravnosti dveh imperijev. Razčisti se številni pojmi, omejene koristi in določena območja vpliva. Vse to je še pred dolgim časom predvidel duce in po njegovi volji se je položaj v marsičem razčistil. Priznati pa moramo tudi Chamberlainove zasluge, ki se je izkazal za odličnega državnika v času, ki ni bil ravno miren. Zato moramo izražati svoje priznanje grofu Ciano in lordu Perthu. Sporazum med Italijo in Anglijo je nov dokument, s katerim se versajske razvaline zamenjujejo s pravičnejšim redom.

Za brezposelne obvezno delovno službo?

„Brezposelnost, to je gorje, kdor ga ne skusi, ta ne ve...“

Slovenske Konjice, 15. novembra. Zima prihaja in z njo čas, ki bo zelo hudo zadel siromake. Čim bolj se zima bliža, tem večji strah se jih loti, kako jo bodo preživeli. Ti siromaki so revni delovni sloji in brezposelni. Prvi imajo še edino to dobroto, da bodo dolge zimske mesece krajšali čas za topla pečja, čeprav v slabših prehranjevalnih razmerah. Hudo pa bo vsem brezposelnim, ki so navezani na potovanja; ti bodo kljub mrazu in drugim zimskim neprivlačnostim izročeni cesti. Da je brezposelnost socialno zlo današnjega modernega časa, ne bomo tukaj govorili, saj se je za to porabilo že veliko papirja in črnila. Vendar smo vsi poklicani, da ga pomagamo rešiti, dokler ne bo vsaj v glavnem življenjsko vprašanje tisočev brezposelnih ljudi, bratov tripirov urejeno povoljno za vse. V očiglednem sistemu današnje človeške družbe brezposelnih itak ne bo popolnoma zmanjkalo kljub vsem prizadevanjem. Rana brezposelnosti se bo zacelila šele takrat, ko bo svet urejala prava gospodarska, socialna politika v smislu velike zapovedi o ljubezni do bližnjega.

Ko človek vidi prezebljajoče reveže na cesti, se mu morajo zamisliti. Kaj bo počel siromak v nastopajočih mesecih? Poleti se že vsak nekako preživi. »Brezposelnost, to je gorje, kdor ga ne okusi, ta ne ve...«, tako pravijo in pojejo. Poleg tega obupani mladeniči, ki niso

brezposelni po lastni krivdi, tožijo, da se jih sleherni boji in vidi v njem nekaj nižjega. Svoje življenjske zgodbe pripovedujejo kot mladi stari, ki so svojo kariero že dokončali, kot da so jim razkrile že vse uganke življenja. In česa si žele?

Ničesar drugega kot delo. Seveda bi se najraje vrnili k tistemu delu, ki so ga pred eksistenco krizo vršili. Težji sicer ne more nihče ugovarjati, vendar pa je v teh razmerah neizvedljiva. Ker pa brezposelnost ogroža obstoj tako prizadetega poedinca kakor družbe, je nujno, da se začne z energičnim reševanjem tega žalostnega vprašanja. Treba bi bilo vse brezposelne zaposeliti v obvezni delovni službi, delovnih organizacijah, kot n. pr. v novi Češko slovaški. Kakor izgleda, se bo ta način najboljši obnesel. Takšna služba ima sploh največ prednosti: ohranja čut človečnosti, ljubezen do dela in življenja v dostojni oskrbi ob najboljšem redu in disciplini. Tako bi brezposelno delavstvo ne propadalo telesno in duševno, kot se dogaja sedaj. Podpore pa so le zasilne in v moralnem oziru kvarne.

Dejstvo je, da so slične odredbe potrebne že prvič zaradi izprijenih tipov, ki počejo delati; v obvezni delovni službi pa bi postali koristni sebi in vsemu javnemu življenju. Torej uredimo za brezposelne obvezno delovno službo!

Ljubljana od včera do danes

Zadnja dva dneva sta potekla v Ljubljani prav mirno. Nobenih posebnih dogodkov nista zaznamovala. V bolnišnici ne na policiji in tudi ne na reševalni postaji nimajo zabeleženega ničesar opaznejšega in zanimivejšega. Tudi javno življenje je mirno — razen velike politično debaterske aktivnosti, ki se ji vjdaja med občinstvom od šolarjev pa do upokojencev prav vse.

Avtomobilov se je treba varovati

V Ljublj. bolnišnici so pripeljali 28-letnega Fr. Ahaciča, ki je v službi pri baronu Bormu na njegovem zemljišču pri Sv. Ani nad Tržičem. Ahacič se je peljal z motornim kolesom iz Tržiča proti Begunjam, pa ga je podrl neznan avtomobilist ter ga močno poškodoval po glavi in po telesu. Ahacičeve poškodbe so precej hude. Podobno nevarnost je doživel tudi 30-letni Ignacij Zakrajšek v bližini St. Ruperta na Dolenjskem. Po nesreči je zašel na cesti pod tovorni avto, ki ga je poškodoval na rokah in tudi na nogah.

Kvartopirci bodo počivali na pogradu

Že dalj časa se po nekaterih naših gostilnah zamujajo poklicni kartisti, ki s svojimi trikii goljufajo poštene ljudi. Kvartopirstvo je strast in tisti, ki izgubljajo, iz jeze igrajo vedno višje in ne nehajo prej, dokler ne napravijo vsega. Prepričani lovci, ki so dobro organizirani, se vselej k mizi, kmalu privabijo nevedneža, ki mu igraška živica ne da miru in začne se tragedija. Splošno je, da nekateri dobijo, pozamejo pa začne izgubljati in izgublja tako dolgo, dokler nima več niti belica v žepu. Tak revež v igri pozabi na dom, na ženo in na otroke, slep je za ves svet, dokler igra.

Dva trgovska potnika sta po srečno in donosno opravljenih poslih sedla v neki gostilni v Kolodvorski ulici h kozarcu vina. Ni trajalo dolgo, pa sta že bila v mreži poklicnih kvartopircov, ki so ju prav v kratkem času osušili za nekaj težkih tisočakov. Ali kaj, ko je pred koncem tega »igrokaz« vstopil v ta lokal pravi »igrokaz« — detektiv, ki je kljub naglemu prepluhu in splošnem »pobegu« teh kvartopircov enega zagrabil za ovratnik ter ga odpeljal na policijo. Na kriminalnem oddelku so tega možaka malo zaslišali, pa so iz njega izrekli kar precej. Zvedeli so, da teh kvartopircov ni eden, ampak cel legion. Dobro organizirana splearska družba je že dalje časa »kopala zlat« po raznih slovenskih krajih, tako na Jesenicah, v Radovljici in v Kranju. V Kranju so v eni sami noči »zaslužili« dobrih 30.000 din. Zdalj bo tej škodljivi zalegi za precej časa odklenalo; o svojih »zlatokopih« bodo lahko sanjali na trdem lesenem pogradu.

Nova viška šola

Staro poslopje viške meščanske šole ni več ustrezalo zahtevam. Učni prostori so bili prenatrpani. Zato je viška občina kupila stavbišče ter ga že svoj čas oddala v najem s pogojem, da ga mora najemnik vrniti, čim začne zidati novo meščansko šolo. Nova meščanska šola bo stala med Tržaško cesto in Cesto XV., tako da bo od regulacijske črte na Tržaški cesti 10 m vstran. Vhod

v novo šolo bo s Tržaške ceste. Zazidana ploskev meri 1200 m², stavba pa bo zavzemala 15.000 m² prostornine. Igrišču in vrtovom bo namenjenih 4600 m². Novo poslopje bo v vsem ustrezalo sodobnim higienskimi, gradbenimi in pedagoškimi načelom. Posebnost: nove meščanske šole bo zavetnice pred plinskimi napadi. V zgradbo se bodo vselili iz stare meščanske šole zanesljivo že prihodnje leto.

Mraz je zdrav

Te dni je v našem mestu zlasti jutraj in zvečer kar pošteno mrzlo. Človek že skoraj ne more več brez suknje na cesti. Meščani pa so z vremenom te vrste prav zadovoljni, saj vedo, da suh mraz ne škoduje. Nevarno je le deževno in snežno mrzlo vreme, v katerem se človek lahko prehladi, da še sam ne ve, kdaj.

Pod udarom kazenskega paragrafa

Ljubljana, 17. novembra.

Ta teden se v dvorani št. 79 razpletajo le manjše kazenske zadeve brez vsake napetosti in dramatičnosti. Pred sodni tribunal prihajajo mladi in stari uzmorniki, svedroci in drugi tipi, tu in tam prav originalni.

Vedno je s polici o v konfliktu

Kazenska paragrafa 127 in 128 sta prav huda paragrafa, ki prijemljata in grabita srborite, vročkrvne ljudi, če prihajajo v nasprotju z organi javne varnosti in uradnimi osebami. Prav paragraf 128 je hud, ko določa zaradi javnega nasilja tudi zelo hude kazni proti osebam, ki se dejansko lotevajo policijskih organov, orožnikov, davčnih eksekutorjev in finančarjev.

Hud nasprotnik in sovražnik policije je Tržičan Puntar, ki res ne nosi po nemarnem takega imena, je drugače prav priden človek, kot težak dela tam v »štokglazur«. Samo alkohola ne sme videti, takoj postane divji. Prvega maja letos je popival in hodil po raznih bencinah. Naposled je zapravil 120 din, trdo prisluženih. Tam v kavarni »Central« je postal neroden in stražnik ga je odstranil. Ni se dal. Z veliko težavo in s pomočjo drugega stražnika ga je naposled spravil na policijsko stražnico. Spotoma je Puntar stražnika ugriznil v levni sredinec, tako da mu je pritekla kri.

Predsednik: »Kako je bilo v kavarni?«

Obtožene, ki je živahno gestikuliral, mahal naokrog z dolgimi rokami, je v tržaškem narečju začel praviti: »Nekdo je imel tri nagelčke. Vzel sem iz žepa nož in sem mu hotel enega odrezati. Nič ne vem, kaj sem počel. Veste gospodje, da sem bil operiran na glavi? Od takrat se mi v pišči večkrat zmeša.«

Predsednik: »Vam je žal, da ste imeli baurlo s policijo?«

Obtožene prav skesano: »Prav žal mi je. Pijan sem bil.«

Predsednik: »Pravijo, da ste stražnika ugriznil v prst!«

Obtožene: »Ne vem. Saj nisem pes, da bi grizel. Alkohol me je zmešal.«

Veliki šahovski boj na Holandskem

Fine premagal tudi dr. Aljehina — Polovica turnirja končana

Razen partij, ki so bile prekinjene, je zdaj končanega polovica turnirja, na katerem svetovni »šahovskega uma svetli meč« najboljši svetovni šahisti. V drugi polovici bodo igralci »zamenjali prostore« oziroma barvo svojih figur. Če je res toliko prednost igrati z belimi postavkami, se bo pokazalo v drugem delu turnirja in tako ne bo nihče prikriljsan in se tudi ne bo mogel nihče izgovarjati, da mu žreb ni bil naklonjen. Žreb je žreb in ne more vsem ustreči. Tako bodo pa v drugem delu turnirja tudi to njegovo muho prepoznali.

V ponedeljek popoldne se je začelo sedmo kolo. Po prvi prekinitvi je bila dokončana samo partija, ki sta jo igrala Capablanca in dr. Euwe. Dr. Euwe se je dozdaj od vseh najslabše izkazal, posebno še, ker je ves šahovski svet od bivšega svetovnega prvaka, čeprav kratkotrajnega, pričakoval vendar nekaj več. Zdalj ga je premagal tudi njegov nekdanji prednik na šahovskem prestolu Capablanca. Druge tri partije so bile prekinjene. Fine je igral s Keresom.

dozdaj njegovim najnevarnejšim nasprotnikom tega turnirja. V prejšnjem kolu smo že pričakovali, da bo doživel prvi svoj poraz z dr. Aljehinom. Pa se je stvar zasukala čisto drugače. Aljehin ni mogel rešiti niti remija več in je moral pred tem silovitim Amerikancem položiti svoje orožje tudi on. Zadnja poročila, ki smo jih dozdaj dobili, pravijo, da bo Fine s Keresom v sedmem kolu čisto gotovo izgubil. V prvem delu turnirja b torej le vsaj enkrat premagan, če se nismo prenegli. Ne da se pa še ničesar reči o ostalih dveh partijah Aljehin: Botvinnik in Reshevsky: Flohr.

Včeraj je bilo tudi že odigranih nekaj prekinjenih partij. Keres je premagal Reshevskega v partiji iz 4. kola, Reshevsky pa dr. Euweja v partiji iz 6. kola. Remizirali pa so Reshevsky s Capablancem in Flohr z Botvinnikom.

Stanje je zdaj takole: Fine 5,5 (1), Keres 3,5 (2), Capablanca 3,5, Botvinnik 3 (1), dr. Aljehin 2,5 (2), Flohr, Reshevsky 2 (1), dr. Euwe 2.

Nova cesta k Mariji Snežni bo v nedeljo otvorena

Maribor, 16. novembra.

Ze pod bivšo Avstrijo in dolga leta po prevratu so si prizadevali prebivalci Marije Snežne, da bi se zgradila k njihovi lepi točki na severu Slovenskih goric primerna cesta. Vsi prejšnji režimi so imeli za njihove prošnje gluha ušesa, sedanja naša uprava pa jim je dolgoletno željo izpolnila. Zgradila se je moderno zidana cesta, ki se odcepi od banovinske ceste št. IIj—Smurek—Apace ter je izpeljana do vrha k cerkvi Marije Snežne. To je ena najbolj privlačnih in najlepših razglednih točk v Slovenskih goricah, ki pa je bila dosedaj nedostopna, ker ni imela prave cestne zveze. Nova cesta je gotova ter bo v nedeljo slovesno blagoslovljena in otvorena. Blagoslovitev, ki jo bo izvršil dekan Gomilšek, bo ob 2 popoldne. Sodelovalci bodo pri tej slovesnosti pevske zbori in godba. G. bana bo zastopal okrajni glavar dr. Šiška. Slavnosti se udeležijo tudi Mariborčani, ki se odpeljejo v nedeljo opoldne ob 12 izpred Zadrugne gospodarske banke na Aleksandrovi cesti z mestnim avtobusom. Udeleženci naj se javijo do sobote opoldne na telefon št. 23-34 ali pa 21-95.

Železniški upokojenci upravičeno prosijo

Razmere železniških staroupoencev vseh vrst, železniških invalidov, kakor tudi novoupoencev, so postale nevarne. Vse življenjske potrebine so se podražile in so za najmanj 25—40 odstotkov dražje kot leta 1935. Stanovanja so tako draga, da morajo tudi že novoupoenjenci iskati stanovanja, ki niso primerna njihovu položaju, kaj šele staroupoenjenci. Mestne občine lahko potrdijo, da so staroupoenjenci primorani iskati prostora v mestnih ubožnicah, ker s prejemki, ki jih prejema, nikakor ne morejo kriti življenjskih potrebščin. To so upokojenci, kateri so ves čas svojega službovanja plačevali v pokojninske in penzijske sklade v zlati valuti, katere je prevzela naša država. So tudi upokojenci z družbeno provizijo, ki so služili pri železnici 40 in še več let, z malo pokojnino in dnevno draginjsko doklado 2 dinarja.

Podpisano društvo je že šestkrat osebno in pismeno prosilo, da se njihov bedni položaj izboljša.

Da se ta ureditev ne bo še zavlačevala, je nujno potrebno, naj se novoupoencev vrne kar jim je bilo odzvetega. Staroupoencev vseh vrst, od najvišjega do najnižjega upokojenca, kakor tudi železniških invalidov naj se njihovi dosednji prejemki zvišajo na mesečno 300 din. Ta odpomoč naj bi bila za trenutno izboljšanje njihovega bednega položaja do končne ureditve vseh pokojnin za človeka podobno življenje. — Društvo železniških upokojencev za dravsko banovino v Ljubljani.

Bogat občinski »reže«

Cerknica, 17. nov.

Prav zanimivo aretacijo so izvršili te dni cerkniški orožniki. Aretirali so nasilnega občinskega reveža 81 letnega Franca Jemca. Ta je sicer v občinski oskrbi, vendar pa ob petkih hodi od hiše do hiše v Cerknici, druge dni pa so ga polne okolice vasi. Še celo v sosednje občine, kamor ne spada njegov delokrog, jo večkrat mahne. Je pa zelo nasilen in je tudi polnega žganjarka ne more videti. Ko je pretekli ponedeljek zopet stresal svojo nasilnost v nekem lokalu, je slučajno prišel v lokal orožnik in Jemca odvedel na orožniško postajo. Pri preiskavi so našli v molitveniku in v žepih 1133 dinarjev. Orožniki so seveda denar odvzeli in ga oddali tukajšnji občini. Proti pričakovanju pa se Jemec ni upiral, ampak se je izrazil: »Bolje je, da denar oddaste občini, kot pa da bi me spet okradli, kajti ni dolgo od tega, ko mi je nekdo ukradel 600 din.« Povedal je tudi, da na dan približno od 30 do 40 din. Poleg tega denarja pa ima Jemec tudi v hranilnici nekaj tisočakov.

Vagon bombaža v plamenih

Včeraj so doživeli na Pragerskem veliko razburjenje. Zvečer okoli 11 je vozil v postajo tovorni vlak z gorečim vagonom. Iz strehe vagona, naloženega z balami bombaža, so švigali visoki plameni, iskre so frčale daleč naokrog in zdelo se je, od daleč, da drvi skozi temno noč pošastna žareča plamečina. Na pragerski postaji se je vlak ustavil, goreči vagon so takoj odklopili in železniško osebje je začelo ogenj gasiti. Gasenje je trajalo tri ure, ker so bale vedno znova začele goreti, četudi so bile z vodo kar prepojene. Škoda znaša samo na vagonu 17.000 din, na bombažu pa seveda primerno več. Ogenj je najbrž povzročila iskra, ki je med vožnjo padla na suh bombaž ter ga vnela. Mogoče je pa tudi, da so kje v Trstu pri nakladanju delavci kadili, pa je padel komu ogorek cigarete med bale. Ogenj je počasi tlel, dokler ga ni nagla vožnja razpihala.

Warren Duff — Robert Buckner:

SADOVI ZEMLJE

Roman s slikami

Vsi ti razlogi so se ji z vedno večjo težo zbirali v duši. V začetku je oklevala, ali naj gre ali ne, potem je pa lepega dne kar skrivaj zapustila domačo hišo.

Očetu ni o tem povedala niti besede. Vedela je že vnaprej, da bi kakemu takemu namenu najodločnejše nasprotovanje in ne bi pustila, da bi hči hodila moledeval po pomoč k bratu, ki se je izneveril domu in zemlji ter odšel v mesto za zlato. Pa tudi sicer ne bi za vse na svetu maral, da bi dekle samo hodilo v mesto. Kdo ve, na kaj vse tam lahko naleti, gotovo pa ne na nič dobrega in pravega.

In tako se je Serena lepega jutra, ko je oče navsezgodaj bil odšel z doma po svojih navadnih poslih okoli kmetov, odpeljala v San Francisco.

Prav to jutro je inženir Whitney stal na bregu pod rudnikom in gledal v dolino, kjer se je v jutranjem soncu svetila streha Ferrisove hiše. Obupal je bil že, da bo dobil kaj odgovora od dekleta, toda ni hotel pustiti vsega vnamar kar tako. Serena je bila preveč lepa in preveč je zanj pomenila, da bi se ji bil mogel odpovedati kar tako, celo brez zadnjega slovesa.

Vrnil se je bil po nalogu družbe za nekaj dni v rudnik, da bi sam nadzoroval dela pri novem jazu. To delo je bilo tako kočljivo in tako važno, da ga ni družba hotela zapustiti nikomur drugemu, kakor inženirju, ki

je bil zasnoval velikopotezni načrt za povečanje rudniškega obrata.

Ze predvčerajšnjim, ko se je bil vrnil sem, bi bil rad skočil tja dol in se ogledal pri Ferrisovih, da bi bil vsaj na jasnem, kako je vendar ta reč med njim in med Sereno. Toda ni mogel. Podnevi ga je držalo delo, katerega si ni upal pustiti, ker bi bilo lahko kaj napak, zvečer pa ni maral, ker se ni hotel srečati s Sereninim očetom, s katerim sta bila zadnjikrat tako jasno in glasno obračunala. Zvečer je bil stari gotovo doma, torej ni mogel imeti upanja, da se bo videl z dekletom, da bo z njim spregovoril, da mu bo razložila svoj čudni, nerazumljivi molk.

Dva dni je premišljal, kako in kaj bi. Vsako uro je težje prenašal bližino Sereninega doma, vsako uro ga je bolj vlekla tja dol. Nešteto krat se je zasačil v sanjarjenju in mislih nanjo...

Danes jutraj pa je sklenil, da stopi tja dol in naredi konec temu mučnemu čakanju in oklevanju. Zdelo se mu je, da starega Ferrisa najbrž ne bo doma. Delavci so mu pravili, da dan za dnem vsaja že navzgor, da in hodi okoli kmetov, ki se pravdajo z rudnikom.

Inženir je vedel, da bi prav za prav ne smel od jez, toda po dveh neskončno dolgih dneh, ko je vedno imel pred očmi rdečo streho Ferrisovega dvorca in je ugibal Serenine korake pod njo in na vrta, mu je bilo vsega čez glavo.

In ravno tisto uro, ko je Serena odhajala v San Francisco, je Whitney poklical nadzornika Slaga Wintona od delavcev, da bi mu prepustil vodstvo dela za tiste ure, ko ga ne bo tu. Slag Winton je bil še vedno malo nejevoljen zaradi prvega svedenja z novim inženirjem, ko ga je ta s pestjo tako temeljito poučil, kakšno je dostojno vedenje in kakšne so dolžnosti nadzornika v rudniku.

Slag je bil drugače dober delavec in zanesljiv človek. Zato je bilo inženirju malo nerodno, da se še nista mogla ob nobeni priliki do kraja poravnati. Zdelo se mu je, da bo možaka čisto pridobil zase, če mu izkaže zaupanje ob tako važnem delu kakor je novi jez.

Ko ga je dal poklicati, je Slag po stari navadi nekaj zagodrnjal, potem je odložil orodje in počasi koračil proti inženirju.

Ko se je ustavil pred Whitneym, je pljunil vstran, kakor da hoče imeti čista usta za razgovor, ter dejal:

»No?«

Inženir je stopil k njemu, mu položil obe roki na ramo in mu rekel:

»Slag! Moram v Tenspot pogledat, če so prišli neki načrti, brez katerih ne bomo mogli dolgo več delati. Načrti morajo biti v banki, kjer jih moram dvigniti sam. Saj se lahko zanesem na vas, da bo pri jez v redu, kaj?«

Slag, ki je mladega inženirja na tihem spoštoval zaradi njegove delavnosti in brižnosti, je bil malo presenečen nad zaupljivostjo, s katero ga je nagovoril Whitney. Zdelo se mu je dobro, da mu inženir kljub tisti neumnosti ob prihodu toliko zaupa.

Prestopil se je in odgovoril:

»Mislim, da bo! Lahko greste za ves dan, pa ne bo nič drugače, kakor če bi bili

tu. Star nadzornik vendar ve, kaj se pravi imeti odgovornost za tako reč. Kar pojdite. Če bo kaj, vas bom poslal iskat.«

Whitneyu je bilo prav, da sta tako lepo v dveh besedah opravila. Odkaljal se je, se popraskal za ušesom, potem pa spregovoril:

»No, veste... tista reč... no, ko niste

poznali... takrat... v začetku... je zdaj all right.«

Ponudil je Slagu desnico. Staremu se je obraz razlezel v vesel smeh:

»All right! Dobro ste me poučili. Da niste bili tako močni, bi se bilo drugače izteklo. I«

(Foto Warner Bros.)

Whitney je poklical to jutro nadzornika Slaga Wintona in mu položil roke na ramo.

Od tu in tam

Dr. Dragotin Lončar, dr. Ivan Stanovnik in dr. Lado Vavpetič so, kakor smo v ponedeljek objavili, včeraj obiskali v Zagrebu dr. Vladka Mačka in mu predložili v odobritev svoje kandidatne sezname. Z njimi vred je bil črnomeljki Hrvat Koren, ki je Mačka informiral o stanju v svojem okraju. Kaj bo s solo kandidaturami Marušičevega ljubljence Ivana Kronovskega v celjskem okraju, še ni znano. — Zanimivo je, da se v družbi dr. Ivana Stanovnika blesti ime dr. Lada Vavpetiča, ki je širši javnosti do sedaj skoraj neznan. Pač pa je o njem znano, da se je izkazal za velikega opozicionarja ob dnevi evharističnega kongresa v Ljubljani pred tremi leti s tem, da je ogorčen prepovedal hitnemu gospodarju, v čigar hiši ima odvetniško pisarno, obesiti najmanjšo vejico zelenja ali zastavo na zunanji strani obeh oken svoje pisarne na Selenburgovo ulici.

Nosilec liste JRZ dr. Milan Stojadinović je pri belgajskem okrajnem sodišču podpisal izjavo, da prevzema kandidaturu kot nosilec liste JRZ. To izjavo mora potem priključiti celotnemu seznamu kandidatov, ki gre v končnovaljavo potrditev kasacijskemu sodišču in nato še državnemu volilnemu odboru, kateremu načeljuje predsednik senata dr. Zelimir Mažuranič.

Mano manj kandidatov kakor v Ljubljani bo za štiri poslanske mesta v Zagrebu. Da sedaj je znano, da bodo samostojne sezname postavile HSS, SDS in JRZ. Skupina okrog Jurija Demetovića se ni upala sama postaviti svojega seznama, temveč je dobila zavetje na listi JRZ, ki jim je odstopila enega kandidata in enega namestnika. Kljub temu pa volilna pisarna Demetovičevcev poudarja, da te njihove kandidature na JRZ ne gre prištevati v to stranko, kajti oni so se samo »vezali« na listo JRZ. Vseh do sedaj znanih kandidatov je v Zagrebu dvanajst.

Jugoslovenski trobentač in grmovnik dr. Janko Baričević je začel mečati strne voditelju srbskih zemljoradnikov Joci Jovanović. Jovanović je postavil svojo kandidaturu v banjaškem okraju, a opozicijsko vodstvo je sklenilo, da na seznamu opozicije ne sme kandidirati noben drug član opozicije. Kljub temu dogovoru pa se je Baričević, ki drugje ni uspel, lotil, pobral podpise ter prijavil svojo kandidaturu za banjaški okraj. Seveda je v vrstah mačkovcev nastala razburjenje. Zadnje besede bo spet imel dr. Maček, ki Baričevićeve kandidature najbrže ne bo sprejel na svoje seznam.

Novi topilnici za svinčev v Zvečanu in za cink v Sabcu bo začela graditi znana angleška rudarska družba Trepta Mines Limited, ki ima v naši državi v rokah rudnik Treptec. Družba bo dala na razpolago 90 milijonov dinarjev. K temu dejanju je družbo pripravila vlada, ki hoče pospešiti izrabo naših naravnih zakladov in preskrbeti našo državo z vsemi eurovinami, da ne bi bili več v tolikšni meri odvisni od tujine. Prva tovarna bo morala biti dovršena, prihodnje leto, topilnica cinka pa čez dve leti.

Avtomobil, poln potnikov, se je prevrnil v 50 metrov globok prepad blizu Cetinja. Trgovca brata Simonci sta se vračala v družbi svojih otrok z avtomobilom z neke svatbe. Ker reflektorja v poznem večeru nista preveč dobro svetila, je avtomobil zdrsnil v prepad. Na vzduhu in kriki so prisilili bližnji kmetje in potegnilli iz ruševin ranjence. Trije so odnesli težke poškodbe, ostali pa lažje. Avtomobil pa se je razbil.

Manekinko Nado Mandič, katero je bil v nekem dubrovniškem hotelu obstrleli njen spremljevalec Jud Eliaz Izidor, je sodišče vtaknilo v zapor. Pri njej so namreč našli v ročni torbici 15.000 din, a novčanice so bile vse krivave. Očividno je bilo, da je Mandičeva takoj potem, ko je Jud le obstrlel, imela še toliko moči, da je svojemu mrtvemu ljubimcu pobrala denar. Zaradi tega se bo morala zagovarjati pred sodiščem, čeprav trdi, da ji je denar ponjugal ljud sam in ga razmetal po tleh, ker mu ni hotela obljubiti, da ga bo vzela za moža. Dalje pravi, da je ranjena pobrala ta denar in oddal kravi madoži. Mandičeva je imela, kakor je preiskava ugotovila, veliko ljubčkov, ki jih je vse vlekla za nos. Tudi v Ljubljani je bila znana, saj je bila na modni reviji pred leti manekinka. Tudi sedaj, čeprav se je razvedla njena najnovjša nečedna zgodba, so se javili neki moški in ji ponudili denar.

Z alkoholom se je zastrupil mali deček, ker je popil pol litra vročega žganja v Palu pri Sarajevu. Mali Vid Humzuc se je vrtil pri sosedovih, ki so kuhali žganje. Slednjič mu je dal kuhar pol litra vročega pijače, ki jo je deček popil skoraj na dušek, posledice so se takoj pokazale. Vid je začel kot blazen tolči okrog sebe s kolecem, ki ga je našel v bližini. Kmalu nato se je zgredil nezvesten: V bolnišnici so ugotovili, da se je deček z alkoholom zastrupil.

Da bi se svatba mogla nemoteno izvršiti, je prikril smrt svojega sina kmet Boža Nikčević iz Stubice pri Nikšiću. V času največjih priprav za močitev hčerke je zbolel Nikčević mlajši sin. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer so ga operirali, vendar pa je fant kmalu umrl. Oče je dobil obvestilo o smrti sina prav na predvečer svatbe. Ponočnih stroškov, ki so v zvezi s pripravami za poroko, se je ustrašil in zato ukazal svojemu sinu, naj ničesar ne pove domačim. Svatje so se eicer zanimali za mlajšega brata, pa jih je kmet potolažil, češ da leži še v bolnišnici, čeprav so ga na tihem že pripeljali domov. Oče je kretal dal v sobo zakleniti. Šele potem, ko je bila poroka končana in svatba v kraju, je objavil sinovo smrt.

Deset kmetov, ki so sodelovali pri »kaznovanju« nevarnega tatu Dragutina Ilića v Zetjavinih, je zagrebško sodišče obsodilo na večje in manjše kazni. Ilića so ljudje zmerom imeli za nevarnega tatila in ga slednjič pri tatvini tudi zalotili. Besni kmetje so ga zvezali in pretepali. Pri tem so se znašli tudi cigani iz okolice, na katere je prej letel, ali jim je bil povod, da so lahko potrdili svojo nedolžnost ter si od kmetov tatu tudi izprosil, da »bodo izvršili preiskavo«. Posledica te preiskave je bila Ilićeva smrt, katerega so cigani neusmiljeno potolčili.

80 letni stari se je pred dvema dnevoma vrغل pod vlak v Zagrebu. Vlak je truplo raztrgal. Sprva niso mogli ugotoviti imena neznanca, sedaj pa poročajo, da je bil to Jurij Lesar, ki je zaradi svoje revščine in bede obupal nad svojim življenjem in ni hotel počakati na naravno smrt.

Zaradi odpora staršev proti poroki se je ustrelila hčerka bogatega kmeta Milana Novakova v Mokrinu pri Zemunu. Nena je bila lepo deklet. Zaljubilo se je v železniškega uradnika in se hotelo z njim tudi poročiti. Ker starša nista bila za to, je pobegnila od doma in vse pripravila za poroko. Preden je šla v cerkev, pa je le pregovorila ženina, da sta odšla na njen dom, da bi dobila od očeta blagoslov. Toda oče hčerke ni pogledal, temveč je brez besede odšel. Užaljena hčerka je šla v hišo, snela lovsko puško in se ustrelila v glavo.

Av gust Strindberg: „Labodka“

Ljubljana, 17. novembra.

Snočnja premiera Strindbergove »Labodke« je bila obiskana precej šibko. Čudno, saj Strindberg pri nas prihaja prav za prav od sile redko na vrsto, povrh vsega pa so lista njegova dela, ki so že prišla na naš oder, predvsem »Nevesta s krono« in »Sonata strahov«, pri občinstvu ostala v dobrem spominu. Morda bo pri reprizi in pri sledečih predstavah zasedba boljša.

»Labodka« je čudno, svojsko delo žolčnega, upornega in strastno nemirnega nordijskega pisatelja. Vse življenje se je Strindberg s patosom oprjel na neke imaginarne resilne bilke: togotno je vedno znova zahteval in iskal rešitve za svoj, s plevlom in ščavljem zarasli vrt srca od zunaj, od ženske, ki bi bila sposobna, da bi vzela z njega zakletstvo, od ženske, s katero bi lahko v skupnem življenju in v razumevanju tudi do najbolj intimnega čustvenega utripa lahko užival v svetlobi nezemske, eterične ljubezni, ljubezen dveh čistih duš, ljubezen kakor jo pozna samo angeli. Z upornostjo, ki ni hotela biti dostopna uvidenosti, protivnim razlogom in razočaranjem, ob tem čez vso mero idealističnem hotenju je Strindberg kar po vrsti doživljal razočaranja, pa kljub temu spet zapadal ob novi ženski v novo vero, slep, tma in ubog v svoji neizpolnjeni želji. Prečudna in prezagotna je priroda tega sanjača, te duše, ki si je vse življenje želela popolne sreče, sreče kakor je morda dana breztesnim bitjem, neke imaginarne, utopistične sreče, ki je duhovna, ljubezni, ki je višja, sreče, ki ji je ječa šibkega telesa le v napoto. Že je mislil, da je dosegel harmonijo, o kateri je sanjal, za katero je šel z vsem žarom in z vso plemenito strastjo srca, toda to prepričanje in ta varljivi občutek nista trajala dolgo, ker po vseh razlogih treznega razuma in srca, ki se tudi v ekstazi ne zakrke pred pametjo, nista mogla trajati. Razočaranje je prihajalo za razočaranjem, eno za drugim, strastno v svojo neizpolnjenost željo zaverovana duša pa je pomaloma začela veneti, ogorčena je postajala, dolžila je in brez premislekov obsojala, ker je imela za zlobo in pokvarjenost to, kar je bilo po narodi nujno in neizbežno. Razlogov za razočaranje je Strindberg iskal drugje, zunaj sebe; v ženskah, ki jih je nespametno ljubil, jih je našel; niso ga razumele, bile so sebične, goljufive, pisani cvetovi s strupenim medom. Tako je bil preplavljen s svojim utopističnim hotenjem, tako samega sebe poln, tako fino občutljiv in ranljiv, da samega sebe ni videl, ampak le tiste, ki so ga ranili. Vsa njegova dela so nekakšna jedka obtožba ženskosti, spaten in krivičen prikaz ženskega bistva; kako blizu nam v svoji neobogljnosti in revni samotnosti prihaja ta uboga duša, ki si je želela idealne popolnosti v ljubezni, ta duša, ki je morala prenašati brodolome ter se dušila v joku in zlobi, pa spet zaplapolala v ekstatični radosti in fanatični veri! Padala je v mrak pa spet doživljala veličastna jutra z vsem blištem; dvigala se je in hitela z radostnimi peroti kvišku, pa strla omahovala; krhki duši je bilo telo prehuda ječa, razum je bil slep za razloge, bil je krivičen, našel jih je povsod drugod, samo tam ne kjer so bili. Strindbergove obtožbe so enostranske, marsikdaj nas odbijajo s svojo žolčnostjo in z zagrenjenostjo, ki bi jo spoznal vsak razen Strindberga samega. In vendar se nam zdi, da v vseh svojih delih ni povedal pravega, da se ni razkril do kraja, ampak da je z napadi poskušal zakriti ozadje in preglasiti prave vzroke svojega razočaranja.

»Labodka« je menda edino delo, kjer se je Strindberg do kraja prečistil v ognju, kjer se je povsem razkril, se v brezumni ljubezni ponižal pred samim seboj in si razdril vzvišeni sodniški

prestol. Izpovedal se je do kraja, se obdolžil nečednosti in zlobe, ponazoril z genialno kombinacijo zapleteni boj boljšega s slabšim v sebi, razkazal vse register psiholoških nians v prečudoviti simboliki, ki je znala izdvojiti na svojski način to, kar so romanopisci izdajali za njim slezka, z mošnjstvom, ki jim je prineslo slavo, ki pa je bilo doseženo v težkem trudu in znoju, po intuiciji, po metodi in po naziranjju, ki je bilo od Strindbergovega povsem različno ter je dane reči gledalo z drugačnimi očmi. Ostro sta v enem sreč ločeni fronti belega in črnega, dobrega in slabega, ki je videti nepopravljivo, do kraja izpriženo, za večno prekrizano. Toda ljubezen brez meja gleda vse z drugim pogledom, ljubezen zna črno obrniti v belo, zlobo v dobroto; prav v »Labodki« nam je Strindberg najbližji, ker je najiskrenejši, kjer si ne prizanaša in se ne boji pokazati grdobije, ki ga muči, pohote, zlobe in zavisti. Vse boljše, vso rešitev, ki je pričakuje, je prelil v belo »Labodko«, vsemu plemenitemu in dobremu je zapel himno v Labodkini in prinčevi materi, v prince in v vojvode; njegova vera v moč ljubezni je tako velika, njegov optimizem tako močan, da upa v srečen izid; vse slabo v njem se bo kakor sta se kralj in mačeha in zlobni služabniki, uklonilo čistosti in plemenitosti, premagano bo vse temno in ublaženo. Strasti se bodo uklonile čednostim in vzvišeni ljubezni; poslej bodo v duši ostale le še kot mutasti, dobre sestre, ki so se same uklonile in si dale brez odpora izvit orožje iz rok. Toda v zaključnem akordu, v prinčevem življenju, se nam že skoraj zdi, kot bi se začel oglašati dvom, ta srečni izid po Strindbergu že skoraj ni več zaupljiv, težko mu je verjeti. Do kraja je šla vera, do navivnosti, ki naj bi zastrla in prekrila razum in nemirno vrtajoči dvom. Tako tanka je ta skorja zaupanja in prepričanja v resnično vero, ki se ji je srce vdalo! Ne vemo, ne vemo, v zaokroženi drami je tak sklep možen — toda kaj, če ne bo življenje prav kmalu spet prineslo novega grenkega razočaranja!

»Labodka« je prav dobro prevedel in režiral Ciril Debevec. Dobra je tudi Franzova inscenacija. Strindbergove simbolične drame pa so v vsakem pogledu eden najkločijevših odeskih repertoarjev. Če niso izdelane in igrske koncipirane do poslednje poetično-refleksijske subtilnosti in če igra ni nošena z njegovim prepričanjem in prepričljivim patosom, lahko dosežejo prav nasproten učinek kot bi ga morale. Naivne, staromodne nam postanejo, ponekod smešne in banalne. V teh delih se morajo tako igralci kakor režiser vreti brez pridržkov in pomislekov z vso njegovo živo ter naivno strastno vero v avtorjev svet, v njegovo čustvenost in miselnost, ki se izživljata v nekakšnem razumskim razlogom čisto tujem in kontradiktornem patetičnem simboliziranju, ki ga postavljajo in nosi trmasta vera in slepa, neizpolnjava, pa zagrizena želja. Na premieri to še ni bilo doseženo v izčrpnosti, povsem odgovarjajoči meri, kar pa tudi ni prav nič čudnega, saj je Strindberg prav temu našemu čutu tuji, tuj stokrat bolj kot Ibsen in Björnson in drugi nordijci. Delikatne so njegove drame in delikatno jih je treba ozivljati na odru. Vsaka napačna, pa še tako majhna njansa moti in banalizira in zdi se nam, da je bilo takih nians na prvem večeru kar precej. Često je motila burnost, pogosto je razdiral nastrojenje preprosti realizem; zdi se, da večini igralcev te vloge ne odgovarjajo. »Labodko« smo si predstavljali vso drugačno, vse bolj eterično, pravilčno mirnejšo kljub simbolizmu, ki je to delo ustvaril, pa tudi drugim vlogam bi se dalo oprekat. Zadovoljila je prav za prav docela skoraj le Marija Vera, ostali samo delno.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Temperatura v C		Relativna vlaga v %	Oblačnost 0-10	Veter (směr, jakost)	Padavine	
		nat. večje	nat. manjše				m/m	vska
Ljubljana	769.8	3.7	0.6	92	10	N ₁	—	—
Maribor	770.0	6.7	0.0	80	10	0	—	—
Zagreb	773.4	6.0	3.0	80	10	NW ₁	—	—
Belgrad	774.1	6.0	1.0	90	10	SW ₁	—	—
Sarajevo	776.4	1.0	4.0	90	10	0	—	—
Vis	771.4	15.0	6.0	80	0	NW ₆	—	—
Split	771.2	15.0	7.0	70	10	NW ₂	—	—
Kumbar	770.9	15.0	4.0	70	0	NNE ₃	—	—
Rab	772.4	11.0	6.0	70	0	NE ₃	—	—
Dubrovnik	7.9.2	18.0	5.0	70	0	N ₁	—	—

Vremenska napoved: Megleno, in oblačno. Počasno poslabšanje dosežanega vremena.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od včeraj do danes: Iz noči je bilo popolnoma oblačno in megleno (visoka megla) in je tako ostalo ves dan, v noč in ponoči.

Koledar

Danes, četrtek, 17. novembra: Gregorij Čudodelnik.

Petek, 18. novembra: Odon, opat.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20; mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Filozofsko društvo v Ljubljani bo priredilo v soboto, dne 19. novembra, ob 6 popoldne v miniralski predavalnici na univerzi svoje drugo predavanje. Predaval bo g. univ. doc. dr. Stanko Gogala o temi: Svoboda — sproščeno. Vabljeni vsi, ki se zanimajo. Vstop prost.

Bežigrad — dramatični odsek prosvetnega društva — uprizori v nedeljo, dne 20. novembra 1938 ob 8 zvečer v prosvetni dvorani pri Sv. Kristofu Nicodemi-Grudnovu komedijo v treh dejanjih »Učiteljica«. Vsi Bežigradci kakor tudi ostali vljudo vabljeni.

V kraljestvo Dolomitov bo ponovno popeljal g. prof. Janko Miklar ljubitelje gora, in sicer v petek, 18. novembra, ob 20, v beli dvorani hotela Union. Pri zadnjem predavanju je moralo namreč veliko udeležencev oditi, ker niso dobili prostora, zato se na splošno željo ta večer ponovi. Vljudo vabimo cenji, občinstvo, da se udeležijo lepega sklopljenega predavanja, ki odkriva krasote alpske ekupine. Predprodaja vstopnic Prosvetna zveza, Miklošičeva cesta 7.

Tečaj za mizarske pomočnike. Zavod za pospeševanje obrta Zbornice za TOI v Ljubljani priredi zimski tečaj za mizarske pomočnike na Tehniški srednji šoli v Ljubljani. Poučevalo se bo strokovno risanje ob nedeljah od 8 do 12 (4 ure) med tednom v večernih urah od 19 do 21 pa stavbarstvo (1 uro), tehnologija (1 uro), kalkulacija (1 uro), geometrija in računstvo (1 uro), oblikoslovje (2 uri), zakonodaja (1 uro) in knjigovodstvo (1 uro). Pričetek v nedeljo 27. novembra t. l. Pismene prijave s točnim naslovom je treba poslati zavodu do 23. novembra t. l. O sprejemu bodo obveščeni prijavljeni pismeno ter dobe na željo pri zavodu podrobnejša pojasnila.

Esperantski tečaj se bo začel danes ob 7.30 pri Lovšinu.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Četrtek, 17.: »Car Fjodor«. Red. Četrtek. Petek, 18. ob 15: »Izsiljena ženitev, ljubezen zdravnik«. — Dijaška predstava po globoko znanih cenah od 14 din navzdol.

Sobota, 19. nov.: »Žene na Niskavuorijuu«. Izven. Znižane cene.

Nedelja, 20. nov., ob 15: »Labodka«. Izven.

Ob 20: »Trideset sekund ljubezni«. Izven.

Opera. — Začetek ob 20

Četrtek, 17.: Poljub. Red A.

Petek, 18.: zaprlo.

Sobota, 19. nov.: »Kaplje za ljubezen«. Izven. Znižane cene.

Nedelja, 20. nov., ob 15: »Gejša«. Izven. Znižane cene.

Ob 20: »Aida«. Gostuje ga. Karena. Izven. Znižane cene.

Tragedija ruskega carja Fjodorja, njegova propast in vzpon Borisa Godunova sta motiv drame »Car Fjodor«, ki se bo uprizorila jutri v četrtek za red Četrtek.

Dijaška predstava bo seznanila svoje obiskovalce s francoskim klasikom Molièrem. Dve izredno tipični deli iz meščanskega življenja se bosta uprizorili v petek, 18. t. m. popoldne pa cenah od 14 din navzdol.

Prva repriza sijajno uspele Massenietove opere »Don Kihot« bo drevi ob 20 v operi. V glavnih vlogah bodo nastopili: Kogejeva, Primožič, ravatelj Betetto. Ostale vloge so v rokah: Ribčeve, Heybalove, Sancina, Marčeca in Jelnikarja. Dirigent: Niko Štrifof, režiser: R. Primožič. Predstava bo za red Sreda.

Pol vagona jabolk ukradel

Maribor, 16. novembra.

Nenavadna tatvina je bila izvršena v Račah. Zmanjkalo je iz skladišča v Bahlerjevi graščini pol vagona jabolk v vrednosti 17.000 dinarjev. Tatvina se je pripetila na ta način:

V ponedeljek je prišel k orožnikom v Račah trgovec s sadjem iz Splita Danilo Živković ter je prosil, naj preprečijo, da bi delavci trgovca Peteka odpeljali tovorni avto, naložen z njegovimi jabolki. Orožniki so ugotovili, da je kupil Živković od trgovca Kuntnerja v Mariboru 8000 kg jabolk, ki jih je plačal po 3.50 dinarjev. Za ta jabolka mu je našel 20 letni posestniški sin Avgust Pajtljer šrambo v Bahlerjevi graščini v Račah. Jabolka so v zabojih vložili v veliko sobo ter so vrata zaklenili z obešanko. Ko je prišel trgovec Živković po jabolka, je videl, da jih neki tuji delavci nalagajo na tovorni avto. Odšel je takoj po orožnike. Poizvedbe pri trgovcu Peteku so dognale, da je prodal ta jabolka omenjenemu trgovcu posestniški sin Pajtljer Avgust po 2.25 din za kilogram. Petek je že odpeljal okrog 4000 kg jabolk, za katere je plačal Pajtljerju 9000 din. Za ostalo količino pa mu je vnaprej plačal 6000 din. Petek je ravnal v dobri veri, da so jabolka Pajtljerjeva last. Pri zaslišanju je potem mladi Pajtljer priznal svojo krivdo, dejal pa je, da je nujno potreboval denar za izplačilo kmetom, od katerih je kupil dva vagona krompirja. Ker ni mogel drugače priti do denarja, pa je prodal jabolka, ki jih je shranil Živković v Bahlerjevi graščini.

Pereče pomanjkljivosti na celjski postaji

Celje je križišče treh železniških prog, glavne proti Dunaju, Mariboru, Ljubljani in Trstu ter stranske drž. proge Celje—Velenje in lokalne proge Grobelno—Rogatec, ki priključijo sicer na glavno progno zunaj mesta, vendar usmerja velik del prometa iz gornje doline Sotle v Celje. Kolodvor z zelo živahnimi osebnimi in velikim tovarnim prometom ima prav dobro lego na vzhodnem koncu celjske ravnine, tako da tudi v daljnji bodočnosti ne bo oviral razvoja mesta. Znatno prometno zapreko dela že danes proga državne železnice Celje—Dravograd, ki zelo ovira pravičen razvoj mesta in redno zvezo med notranjim mestom in Gaberjem. Po vsej verjetnosti se bo v bližnji bodočnosti zvezala ta proga preko Zadrske doline ali preko Črnege grabna s kamniško in morda z gorenjsko progjo.

Razširiti bo treba kolodvorske naprave in v ta namen rezervirati vse teren med sedanjo glavno progjo od postajnega poslopja do železniškega mostu čez Voglajno in potokom Voglajno, kakor tudi zemljišče, ki ga bodo pridobili pri regulaciji Savinje na ovinku pred Celjem.

Slaba je cestna zveza notranjega mesta z Zavadno ter z ostalimi okoljskimi kraji. Na Teharje in proti Rogški Stolini drži le šest metrov širok in 3.20 m visok podvoz pod železniško postajo. Zvezo čez Breg proti Laškemu vzdržuje le zasilen lesen most čez Savinjo. Trasa predvideva zgradbo definitivnega mostu od Kolenčeve ulice na Breg.

Kolodvor sam ne zmore industrijskega in tovarnega prometa v Celju. Po načrtu, ki ga je izdelala železniška direkcija, bodo tiri zavili že pred klancem v rahlem loku, osmeri tiri tovarnega kolodvora pa bodo podaljšani za približno 200 m na nasipu, ki ga bodo napravili ob regulaciji Savinje.

Približno sredi sedanje struge bo pod tiri železniški podvoz. Tako bo mesto posredno dobilo lepo zvezo s Cesto na grad. Nova cesta bo osem metrov široka.

Tudi sedanja celjska postaja, zlasti peron, že davno ne zadošča več velikemu prometu v Celju. Tako je zlasti ob sobotah in praznikih, pa tudi ob delavnih peron na celjski postaji čisto prenapolnjen. Že lansko leto smo spregovorili o slabem izhodu s celjske postaje. Vlaki, ki pripeljejo na celjsko postajo, se ustavljajo daleč od izhoda in tako morajo potniki nositi pogosto težko prtljago z nasprotnega konca od izhoda. Izhod je povrhu še na prostem ter nima strehe, tako da ljudje, ki takajo svojce, morajo stati na prostem v največjem dežju. Vse to bi merodajni činitelji lahko odpravili z malenkostnimi stroški. — Izhod bi napravili sredi postaje in sicer tam, kjer so sedanji prostori za tovarni promet. Prizidek, kjer se zdaj prostori za uradne pisarne bi se podrl ter novo poslopje pomaknilo nazaj, peron pa bi podaljšali proti južni strani. Prav tako bi bilo dobro, če bi prostore za pošto ambulanco prestavili na kak drug kraj.

Hašk : Ljubljana

Nedeljska tekma med hrvatskimi akademiki in našo enajstorico zaključil prvi del ligaškega nogometnega prvenstva. Za zaključek prvega dela prvenstva bomo imeli v Ljubljani priliko videti eno najzanimivejših in najbolj napetih tekem. Za zaključek gostuje v Ljubljani letošnji državni prvak Kašk, ki je bil v Ljubljani vedno najsimpatičnejši zagrebški gost. Haška smo še pred nedavnim poznali kot moštvo, ki je znano po svoji fairnessi in svoji lepi kombinacijski igri. Danes je Hašk ohranil še vedno vse one prednosti, ki jih je imel nekoč. K vsemu temu moramo pristeti še nov Haškov napad, ki je v postavi Medarić, Kocetić, Hitrec, Kacijan in Fink postal izredno nevaren in ne pozna več hiperkombinacijske igre. Haškov napad je danes najnevarnejši del Haškovega moštva, ki zna streljati iz vsake pozicije, in to je že marsikateremu klubu prekrizalo njegove račune. Nedeljska tekma v Ljubljani bo poleg srečanja z belgajsko Jugoslavijo, s splitskim Hajdukom ena najzanimivejših in najbolj napetih tekem. To je vedela tudi Jugoslav. nog. zveza, ki je za to tekmo v Ljubljani določila enega najboljših sodnikov, g. Stefanovića.

Za druge nedeljske ligaške tekme so določeni naslednji sodniki: v Zagrebu: Gradjanski: Gradjanski (S), g. Stojanović; v Belgradu: BSK: Slavija (V), g. Rakić; Jedinstvo: S. Sparta, gosp. Crnković; v Splitu: Hajduk: Jugoslavija, gosp. Podupski; v Sarajevu: Slavija (S): Bask, gosp. Bažant.

Anglija : Irska. V mednarodni nogometni tekmi med Anglijo in Irsko v Manchesteru so Angličji katastrofalno premagali Irce z 7:0 (4:0).

Vinski mošt je solilj da bi ga dražje prodal

Maribor, 16. novembra.

Mariborskemu državnemu pravdnistvu je bil prijavljen nenavaden primer goljufije. Neki posestnik iz Ploderšnice je prodal Kletarski drugi v Mariboru pet polovnjakov vina. Pri nakupu je nakupovalec zadrževal vinski mošt »tehtal« z merilom za vsebino sladkorja. Merilo je pokazalo nenavadno visoko stopnjo sladkorja, zaradi česar je dobil vinogradnik zelo ugodno ceno. Ko pa je vino pripeljal v Maribor kupeu, so ga pred spuščanjem v klet ne samo stehali, temveč tudi poskusili. Pri tehtanju se je pokazala dogovorjena gostota sladkorja, pri poskušanju pa je bilo vino popolnoma slano, kakor morska voda. S tem je prišla na dan prebrisana sleparija. Vinogradnik je zmešal v vino kuhinjske soli, da bi s tem dvignil njegovo gostoto. Zaradi te primesi je merilo za sladkor pokazalo nekaj stopinj sladkorja več, kakor ga je vino v resnici imelo. Kletarska druga je prijavila zadevo kletarskemu nadzorniku, kateremu je prodajalec pri zaslišanju svojo krivdo priznal. Kletarski nadzornik ga je ovadil državnemu pravdnistvu. Zaplenjeno vino pa bo finančna kontrola zliha v kanale.

Jadran v sliki in besedi

Jadranska Straža je izdala že lepo vrsto razprav ali publikacij, ki razpravljajo o zgodovini, slovu ali drugih vprašanih ter krasotah našega Jadranskega morja ter Dalmacije. Letos pa je predstavila javnosti s resnično monumentalno knjigo o prirodnih lepota in umetnosti našega Jadrana. Izdal jo je Arhiv za propagando Jadrana izvršilnega odbora Jadranske Straže v Splitu, a uredili so jo Fiškovič Cvito, Magjer Drago, Paraš Vjekoslav in Uvodiš Angjeo. Odlični bakro- in knjižniški je od Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani.

Knjigo »Naš Jadran« lahko razdelimo v glavnem v dva dela in sicer v tekst in slike. V tekstni del spada pet člankov, ki so jih prispevali: dr. Ivo Tartaglia (Naš Jadran), Ivan Meštrovič (Stojimo na straži), dr. Mihovil Abramič (Kulturno-zgodovinski pregled do prihoda Slovanov), dr. Ljubo Karaman (Umetnost na vzhodnem Jadranu), dr.

zgodovinskih in zgodovinskih dob in njih prebivalcev. Paleolitska doba ni zapustila v Primorju nobenih najdb. Nasprotno neolitska. Številni neolitski predmeti ugotavljajo, da je človek zelo zgodaj (že v 3. tisočletju pr. Kr.) obvladal morje in s svojimi primitivnimi čolni prodiral celo do apeninske obale. Iz mlajše bronaste (hallstattske) dobe je malo predmetov najdenih, to pa zaradi tega, ker so vetrovi, burja in deževje odnesli s prstjo tudi razne predzgodovinske predmete. Za Pelazgi, sodobniki Krečanov in Etruščanov, so v primorskih pokrajinah ob Jadranu prebivali Iliri, plemena indoevropskega porekla. Številna ilirska plemena (Veneti, Japodi, Liburni, Delmati, Daorsi, Ardijski) so pa bila med seboj razcepljena in nesložna; zato so imeli Rimljani, ki so prodirali v deželo, kaj lahko delo. L. 176 pr. Kr. so Rimljani postali gospodarji obale južnega Jadrana in grških

ska cerkev mnogo svojih mučencev, med njimi škofa Domnusa. S proglasom milanskega edikta po cesarju Konstantinu je krščanska cerkev slavila svojo zmago, ki je povzročila posledice na verskem, socialnem in političnem polju. Krščanski Soliniani so tedaj zapustili privatna svetišča in zgradili veliko baziliko s krstilnico. Na onih svetih krajih zunaj mestnega obzidja, kjer so bili pokopani mučeniki, so se pojavile manjše in večje kapele, tako zvane memorije, sprito zmerom bolj rastočega čiščenja pa pozneje še velike cemetere alne bazilike. Vse te krščanske cerkvene zgradbe so imele mnogo krajevni posebnosti. Dalmatinsko-ilirska zemlja je dala svetu odlične in velike osebnosti, med njimi zlasti rimskega cesarja Diokleciana, mnoge mučence in svetnike ter enega izmed največjih cerkvenih pisateljev sv. Hieronima.

Notranjim verskim sporom so se pridružili sovražni naval. Tako so konec 4. stoletja germanska plemena opustošila okolico Salone in oropala grobove. Konec 6. stoletja je bil najhujši obinski vpad, ki je porušil vse cerkve v Saloni in zunaj obzidja. Deset let kasneje so zopet sledili napadi Obrov, ki so bili okrepljeni s četami Hrvatov. Po odhodu Obrov pa se Hrvatje niso mogli naseljevati na ruševinah in razvalinah, ampak so si izbrali za svoje naselbine v okolici ležeče in deloma porušene rimske vile rustike in so jih adaptirali za svoja stanovanja. Po sporazumu romanskega elementa z naseljenimi Hrvati so se šele zboljšale razmere v primorskih deželah, ki so mnogo pretrpele od sovražnih vpadov.

Naslednja razprava dr. Ljuba Karamana: »Umetnost na vzhodnem Jadranu«, je prav za prav nadaljevanje dr. Abramičeve študije ter nudi pregled umetnosti od prihoda Slovanov dalje ob vsakokratnem časovnem kulturno-zgodovinskem ozadju. Obravnavana snov je porazdeljena v starohrvatsko dobo, v dobo srednjeveških svobodnih občin ter v beneško dobo.

Poslednja razprava je posvečena ljudski umetnosti ter je njen avtor direktor Etnografskega muzeja v Splitu inž. Kamilo Tončić. V lepi, prepričevalni pesniški besedi odkriva inž. Tončić v prvi vrsti skrivnosti veziva in vezenja ter pokaže na lirčno človeško dušo, ki se odraža iz tega pisane ljudsko-umetniškega izdelka.

Za tekstnim delom sledijo razkošne slike. Poleg slik, ki kažejo arhitekturo, slikarstvo in kiparstvo in ki njih pojasnijo najdemo v posameznih razpravah, so zlasti pokrajinske slike prepolne prirodnih čarov in lepote. Zdj nam kažejo morje, igro valov, valove ob obrežju, zdaj jadra, ribiške mreže, trabakule, čolne in v njih ribiče. In pričarajo nam različne motive, prelive, zalive, otoke, pomorska mesta z ulicami, samostane, stare vrtove, slapove rek, bore, vasi, pota vzdolž obrežja, polja, agave, hišice in tihožitja. Vidimo mesta: Trogir, Šibenik, Senj, Omišalj, Sušak, Boko Kotor, Klis, Split. Tudi človek stopa v ospredje. Pred nami se vrstijo: ribiči, ki prebirajo ribe ali krpajo mreže, izrazit tip starega ribiča, dalje dalmatinske Zagorke, lepe Konvlijanke in Kaštelanke, vse v ljudskih nošah, dalmatinski možje v razgovoru in končno ponosni mladi alkar iz Sinja.

Pred nami je resnično očivila Dalmacija v vsej čudoviti lepoti in nobena njena izrazitost ali svojstvenost ne preostane skrita.

Redke so take knjige med nami. Vsekakor se moramo zgledovati nad veliko ljubeznijo in znanjem, ki sta nam prikazala enega najlepših zemeljskih delov Jugoslavije in naše edinstveno morje v reprezentativni knjigi, ki ne sme manjkati v nobeni knjižnici kulturnega Slovenca, Hrvata in Srba.

Kako visoko bo šlo z letalom?

Italijanski poročnik Pezzi je dosegel nov svetovni višinski rekord in sicer 17.074 m! V stratosferi bodaj letala dosegla hitrost blizu 1000 km na uro, to se pravi, da bi bilo treba za pot Rim-Pariz eno uro, za pot Pariz-New York pa šest ur.

Letala, s katerim je Pezzi dosegel višino 17.074 metrov, je bilo opremljeno z nepremičljivo kabino, ki je bila v stanju vzdržati zračni pritisk v višini nad 10.000 m.

Ta rekord je doslej pripadal angleškemu majorju Adamu, ki je dosegel višino 16.440 m z letalom enokrilnikom »Bristol«, z motorjem Bristol-Pegasus. Adam pa ga je odvezal poročniku Pezziju, ki je 8. maja lani dosegel višino 15.655 m. Pri teh dveh poizkusih sta pilota uporabljala nalašč za to narejene nepremičljive obleke. Novi rekord je bil dosegel v Guidoniji, v eredišču italijanskega aerokluba, kjer se poizkusi vršijo. Kraj se nahaja v vzhodni Sabinskih gora, kjer morajo ekupaj stanovati vsi tisti, katerih delavnost in sposobnost je potrebna, da tako na veliko zasnovana organizacija more uspešno delovati. Tja vodi samo ena in ne ravno najboljša pot. To se pravi, da če hočeš priti tja, moraš imeti posebno dovoljenje in tako je mogoče vse tehnične skrivnosti tega kraja prikriti.

Jasno je, da ljubosumno prikrivajo vee, kar bi tujim državam moglo nuditi možnost za večji razvoj civilnega in vojaškega letalstva sprito tega novega uspeha. Kajti poleg nepremičljive kabine je tudi motor opremljen s pripravo, ki prekaša vse, kar so si glede tega do sedaj predstavljali o zračnem pritisku in oskrbi goriva.

Vee, kar je o letalu znanega, je to, da je dvo-krilnik in je znamke »Caproni«. Njegova površina naj bi obsegala 35 kv. metrov. Motor v obliki dvojne zvezde je bil izdelan v tovarni Piaggio in naj bi bil izredno močan. Temu bajnemu letalu se sme približati samo pilot in pa zelo majhno število tehnikov. Prvi poskus pred nekaj dnevi je bil velika tajnost. Ta poizkus pa se je ponesrečil v višini 16.400 m, ker je nastala v motorju neka okvara.

Poizkusu so prisostvovali generala Valle in Ferrari, več častnikov, nekaj tehnikov in trije nadzorovalci italijanskega aerokluba, ki so opazovali polet s posebnimi optičnimi pripravami. Pri vzgonu se je zdelo, da se je dvignilo navpično. Ko je letalo zopet pristalo, je ura pokazala, da je porabilo 1 uro 45 minut. Zavrt v posebno obleko — aparati so pokazali — 59 stopinj Celzija — je poročnik Pezzi pristal in zaradi posebnega svojstva nepremičljive kabine, mu ni bilo treba uporabljati zasilnih inhalatorjev. Ko so ga zdravniki pregledali, so ugotovili, da je njegovo fizično stanje popolnoma normalno. Kabina varuje pilota pred vsemi zunanjimi vplivi in italijanski letalci so tako dosegli višino 22.060 m.

Pezzi je star 40 let in pilot je postal l. 1927. Od leta 1937 vodi šolo za visoke polete v Guidoniji, kjer učenci letajo nad 12.000 m.

Programi Radio Ljubljana

Četrtek, 17. novembra: 12 Skladbe Musorskega (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Harmonika igra g. Voukan Ivan — 14 Napovedi — 15 Koncert Radijskega orkestra — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Deset minut zabave — 20 Koncert pevskega jazz-kvarteta — 20.40 Koncert Radijskega orkestra — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V plesnem ritmu (plošče).

Drugi programi

Četrtek, 17. novembra: Belgrad-Zagreb: 20 Narodne pesmi, 20.30 Violina, 21 Jugoslovanske pesmi, 21.30 Tamburice — Sofija: 19 Klavir, 19.30 Narodna glasba, 20 Kvintet — Varšava: 19 Zabavni koncert, 21 Igra, 22 Poljske skladbe — Trst-Milan: 21 Opereta, 21.30 Simfonijski — Rim-Bari: 21 Simfonični koncert — Dunaj: 18.30 Kmečka godba, 20.10 Pisan koncert, 21 Schmidtova II. simfonija, 22.30 Narodna in zabavna glasba — Berlin: 20.10 Plesna glasba, 21 Liszt in Čajkovski — Vratislava: 20.20 Opera »Rožmarin«.

Pogled na mesto Korčulo.

Artur Schneider (Umetniki po rodu iz Dalmacije in Hrvatskega Primorja, ki so delovali v tujini) ter inž. Kamilo Tončić (Narodna umetnost). Drugi del je razkošno opremljen s slikami. Prirodne lepote našega Jadrana predstavlja 89 raznovrstnih slik, medtem ko 214 slik razkazuje umetnostno-zgodovinske spomenike in predmete ter se predvsem nanaša na arhitekturo, kiparstvo ter slikarstvo, obravnavano v razpravah dr. Abramiča, dr. Karamana ter dr. Schneiderja.

Predsednik Jadranske Straže dr. Ivo Tartaglia je napisal uvodni članek »Naš Jadran«, ki je vnesel slavo v Jadranu: morju, njegovi obali, vsem, mestom, ljudstvu in njegovi duši ter stvarilni narodni sili. Kipar Ivan Meštrovič poudarja v naslednjem članku »Stojimo na straži«, da stoji Hrvatske že več kot dvanajst vekov na straži Jadrana. Kot velika veja slovanskega debla so primorski Hrvatje vez med slovanskim jugom in severom. Kdorkoli pride k njim, vsakogar bodo radi sprejeli za prijatelja, za brata, le za gospodarja nikogar.

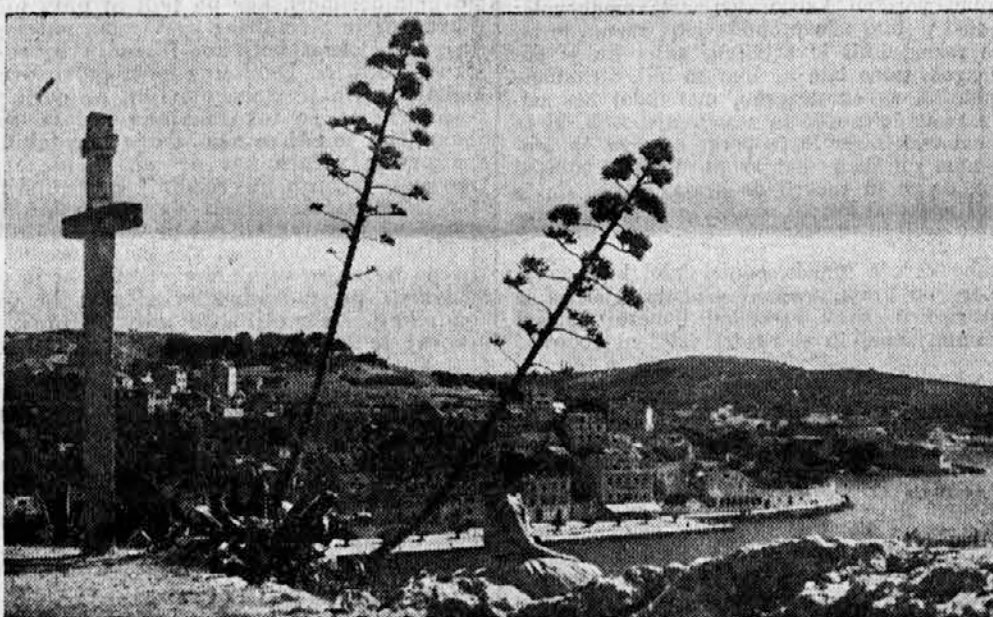
Jedro tekstnega dela pa tvorita brez dvoma tehno in stvarno pisani razpravi dr. Abramiča in dr. Karamana. Direktor Arheološkega muzeja v Splitu dr. Mihovil Abramič je prispeval »Kulturno-zgodovinski pregled do prihoda Slovanov«, v katerem je obseženo vse, kar je bilo do sedaj o tej dobi ugotovljenega. V začetku te svoje, z velikim znanjem pisane razprave ugotavlja dr. Abramič, da že imena nekaterih mest, rek in gora Primorja kažejo na sledove glavnih obdobij jadranske preteklosti. Pelazgi so bili najstarejši prebivalci, ki se niso pripadali indoevropski družini. Ime morja Jadran izhaja od etruščanske kolonije ob ustju Pada: Hatria. Iz ilirske dobe so imena: Trsat (Tarsatica), Senj (Senia) Nin (Aenona), Kotor (Dekaderom). Iz grške kolonizacije: Trogir (Tragurion), Hvar (Pharos), Split (Aspalathos). Iz rimske dobe: Cavtat (Civitas), Diemo (ad decimum). Slovansko imenstvo je najmočnejše in se je začelo razvijati v začetku VII. stol. po Kr. (prim.: Crikvenica, Šibenik Biograd, Obrovac, Dubrovnik, Metković itd.).

Po orisu kulturno-gospodarskih slikov primorskih prebivalcev z grškimi kolonizatorji pristopi dr. Abramič k označbi poedinah najstarejših pred-

kolonij. Severni Jadran in notranjost ilirske zemlje pa sta l. 155 in 129 z zmago nad Delmati in Japodi prišla pod mogočno rimsko oblast. Leta 33 je Augustus dokončno osvojil in uredil Illyricum kot posebno rimsko provinco.

Dolgoletni mir, ki je nastopil po vojaških osvojitvah in velikih ilirskih uporih, je odprl rimski kulturi vrata na slečaj. Izmed mest se je v rimski dobi najslajneje in bogato razvijala prestolnica Salona, ki so v njeni bližini za cesarja Diokleciana pričeli staviti veliko palačo. Veličastna Dioklecianova palača je ostala do danes najvažnejši in najveličastnejši spomenik antične Dalmacije.

Prvi glasniki nove krščanske vere so se pojavili v primorskih pokrajinah šele v 3. stoletju in ob preganjanju kristianov je imela tudi solin-

Slika iz otoka Hvara.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Neleta ga je s kretinjo spet spravila k sebi: gostje so bili gotovi. Umaknila se je z bratom Francoisom, a Ferdinando je vrgel na mizo težko pošlarsko torbo. Celo zalogo črnih cigar sta naložila, raztegnila papirje ter se spravila na večerno delo.

Trgovina s sužnji, to je don Ruiz kmalu opazil, je bila precej razvita. Antoniou so številne ure, ki jih je v hiši Bonnyfeathera porabil s konti, korespondenco in računi, prišle zelo prav. Večina trgovcev s sužnji na obali je doživela brodolom, ker niso znali v redu voditi knjig. Kar je bilo za saldo, so vtaknili vedno med dolgoce, ali pa so postali brezskrbni in poverili svoja skladišča nametščencem, ki so jih pa oplenili. S pomenljivim nasmehom je prečital Antonio, kaj mu je Cibo kot obračun poslal o zadnji pošiljki:

Carlo Cibo, Regla pri Havanni, gospodu Gallegu v Rio Pongo, Zitna obala — Afrika.

Skupni obračun dvojbornika »San Pablo«, tonaža 90 ton, ladijski mojster Miguel Gomez.

1. Stroški na poti tja.

Oprema:	dolar
jadra s stroški	956.43
ladijski tesar (po računu)	1005.00
čebelar (po računu)	684.22

Ziviljske potrebščine:	
moštvo	784.90
sužnji (za povratek)	560.21

Predujmi na mezde:	
18 mornarjev po 50 dolarjev	900.00
kapitan, prvi častnik, čolnar, kuhar, točaj	440.00

Trgovska roba:	
muškete, smodnik, svinec, cigare, bakrena žica, stekleni biseri, lepoticje, zrcala, rum, 500 Marije Terezije tolarjev itd.	9849.60

Nagrade:	
pristaniške oblasti	150.00
duhovnik (blagoslov ladje)	25.00
policija	200.00

tajnik gospoda generalnega guvernerja	50.00
Odškodnina lastniku ladje za čas, ko traja zaplenba	1200.00
Provizija Carlu Cibu 10%	1680.54

Skupaj 18485.90

2. Stroški povratka.

Mezde (v dolarjih):	
kapitan	225.00
prvi častnik	175.00
drugi častnik	125.00
čolnar	90.00
kuhar in točaj	257.00
sedemnajst mornarjev	1872.00

Glavarina:

kapitan, tri dolarje za glavo	681.00
prvi častnik, dva dolarja za glavo	454.00
ostali lad. častniki po en dolar za glavo	454.00
voda v sodčjih ter zdravila, ki smo jih na morju prevzeli od ladje Mercedes	85.50

Skupaj 4416.50

Nagrada za g. generalnega guvernerja	1000.00
Nagrada za gospoda Hermana Mayerja	500.00
Nagrada za Cassa de Consolidacion	155.00
Pilotu v Havanni	10.00
Pristaniška pristojbina	125.00
Prehrana sužnjev do sejma	156.00
227 oblek za sužnje po dva dolarja	454.00
Babica (dvojčka)	2.00
Krsta za umrlo mater	5.00
Dojilka	1.50
Izdajki za blaginjnika, napitnine in razno	984.60
Najavljanje sejma in sklicevanje	32.00
Provizija voditelja prodaje 2%	1422.92

Skupaj Havanna 4728.02

Skupaj vsi izdatki 27630.42

4. Dohodki.

Prodaja 221 sužnjev (sejem)	71.146.00
Prodaja 5 sužnjev (prodal pod roko)	2.730.00
Prodaja dvojčkov, rojenih v Havanni	20.00
Prodaja zlatega prahu, slonovine, palmovega olja	18.124.00

Skupaj vsi dohodki 92.020.00

Račun dobička in izgube.

Skupen dohodek od sužnjev in prodajnega blaga	92.020.00
Skupni stroški	27.630.42

Skupni dobiček potovanja 64.389.58

J. Garvin, nadknjižgovodja.

... Ti torej vidiš (tako je stalo v Carlovem spremnem pismu), da gredo posli kar dobro od rok. Zaradi nestalnega položaja na trgu po izbruhu sovražnosti so se cene sužnjev visoko dvignile, predvsem za zdravo blago, ki dosega visoko ceno. Pomisli vendar, najin krojač je kupil črna dvojčka in ju vzgaja na svojem dvorišču. Vsa Havanna se ob tem zabava. Njegova Ekscelencija je v devetih nebesih zaradi naraščajočih dohodkov. Skupni stroški se odtrgujejo od izkupička za sužnje. Ti prejmeš torej, ker znaša soudeležba vlade tri četrtilne, skupaj 11.566.40 dolarjev. V tej vsoti seveda niso vsi, kar se pa samo po sebi razume, dohodki za zlati prah, slonovino itd. Kajti ti posli gredo na najin osebni račun. V celoti torej odpade nate 29.690.40 dolarjev, le da je treba od tega odšteti mojih 10% provizije, ki sem si jih, kar moraš ti kot dober sosesalec priznati, krvavo zaslužil. Tebi pripadajoči del bom, kakor sem bil letos naročil, po sigurnem slu poslal na trdiko Baring Brothers & Co.

Da preidem k Fortuni. Ladjo sem jaz najel in ne zaplenil. Krasna velika ladja z zelo uporabnim kapitanom, ki se je iz izkušnje nekaj naučil. Ti mu moreš — če zatres kos svoje nezapljenosti — brez nadaljnega zaupati. Pri nabavi poslanega ti trgovskega blaga nisem štedil in sem se natančno ravnal po tvojih željah. Dobil si vse, za kar si prosil, izvzemši muškete, ki jih pa ta čas v Evropi boljše plačujejo. Namesto tega ti pošiljam konjak, rum in volnene odeje. Z mehikanskimi srebrnimi dolarji si boš že moral znati pomagati. Ta čas avstrijskih ni mogoče dobiti, lahko se pritožiš pri Bonaparteu. Ananasove sadike sem ti prav tako preskrbel. Sporoči mi, kako uspevajo. Prorokujem ti, da bodo ananas v nekaj letih glavni spomin tvoje blagoslova polnega delovanja v Afriki. Mi smo tukaj dobili novega malčka, po številu mojega devetnajstega. Kakor pravi pater Trajan (čisto pravilno), ljubemu Bogu nikdar ne zmanjka človeških duš. Priden človek, kot sem jaz, skrbi za to. — Torej: ne pozabi poskrbeti mali satinasti zaboječ, ki ga nosi blaginjak v svojem žepu. Neka dama v palači si jo je ob neki priložnosti prevzela na dušo. Ze dvakrat se je pri meni zanimala zate. In kaj ji ni nič ne pišeš? Pravim ti, da zamujaš najboljšo priložnost. Ali pa si se morda potolažil? Kako si kaj zadovoljen s Chicho? Nič ne pišeš o tem. Kdaj prideš spet v Havanno? Morda sploh ne več? Tvoj stol na verandi zeva za teboj. Piši mi bolj podrobno, moj dragi — jaz postajam star in osamljen. Tako se godi starim bikom. Torej zbogom in na skorajšnji svidenji!

Tvoj Carlo

Regla, 7. januarja A. D. 1799.